

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1982/83:30

om sysselsättningskapande åtgärder (prop. 1982/83:150 bilaga 3)

I betänkandet behandlas proposition 1982/83:150 bilaga 3 Sysselsättningskapande åtgärder inom arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde, m. m. jämte sju motioner varav en väckts under allmänna motionstiden 1983. Ärendet har i regeringen föredragits av statsrådet Leijon såvitt avser littera B och C och av statsrådet Gradin såvitt avser littera D.

Sammanfattning

Utvecklingen på arbetsmarknaden och behovet av åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska området behandlades av utskottet i betänkandet AU 1982/83:21. I det nu föreliggande betänkandet behandlas det behov av ytterligare åtgärder som aktualiserats i kompletteringspropositionen och de motioner som väckts med anledning av den.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det nästa budgetår kommer att behövas *arbetsmarknadspolitiska åtgärder* i ungefär samma omfattning som i år. Det föreslås därför att ytterligare 1,5 miljarder kronor anvisas för arbetsmarknadspolitiska åtgärder under nästa budgetår. Inräknat tidigare beslutad medelsanvisning innebär detta att sammanlagt 16,5 miljarder kronor anslås för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för budgetåret 1983/84. Moderata samlingspartiet avvisar regeringens förslag till anslagsförstärkningar och utvecklar sin ståndpunkt i en reservation om riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken. Från partiets sida begärs vidare en snabbutredning av personalsituationen vid arbetsmarknadsverket samt att möjligheterna att slopa arbetsförmedlingsmonopolet skall utredas. Vänsterpartiet kommunisterna efterlyser i en reservation ett samlat program mot arbetslösheten.

I propositionen redovisas aktuella åtgärder mot *ungdomsarbetslösheten*. Moderata samlingspartiet och centerpartiet tar i en reservation upp frågor om bl. a. ingångslöner och om lärlingsutbildning. Folkpartiet hänvisar i ett särskilt yttrande till partiets ställningstagande i denna fråga vid behandlingen av budgetpropositionen i betänkandet AU 1982/83:21. Vänsterpartiet kommunisterna reserverar sig till förmån för att ungdomar i åldern 16–17 år åter skall kunna sysselsättas i beredskapsarbete.

I fråga om *flyttningsbidragen* biträder utskottet regeringens förslag om en höjning av starthjälpen samt att bidragsreglerna förenklas, bl. a. genom att vissa bidragsformer slopas. Centerpartiet motsätter sig att starthjälpen höjs, och vänsterpartiet kommunisterna vill inte godta att man slopar bidragen till pendlingsresor och till s. k. månadsresor.

Regeringen föreslår att anslaget till *Arbetsmarknadsutbildning* räknas upp med 100 milj. kr. så att utbildningen kan få en volym av 125 000 deltagare. Vidare föreslås vidgade möjligheter till fortbildning av anställda inom industrin. Moderata samlingspartiet och folkpartiet avstyrker förslagen i en gemensam reservation. Vänsterpartiet kommunisterna vill att utbildning också skall kunna ges i skogsvård. Dessutom begär partiet en förbättring av utbildningsbidraget för elever som inte är arbetslöshetsförsäkrade.

Beräffande anslaget till Sysselsättningskapande åtgärder för *beredskapsarbeten m. m.* föreslår regeringen en uppräknig med 1 300 milj. kr., varav 300 milj. kr. är avsedda för bidrag till kommuner och landsting för tidigareläggning av rekrytering till fasta tjänster. Utskottet tillstyrker förslagen. Moderata samlingspartiet avstyrker däremot på denna punkt regeringens förslag i dess helhet. Centerpartiet godtar en anslagsuppräknig med 850 milj. kr. och föreslår i stället att 150 milj. kr. avsätts till regionala utvecklingsinsatser och att 300 milj. kr. används till rekryteringsfrämjande insatser och till skatteutjämning. Folkpartiet föreslår att 800 milj. kr. anvisas till beredskapsarbeten. Liksom centerpartiet vill folkpartiet anslå ytterligare 150 milj. kr. till regionala utvecklingsinsatser. Dessutom vill folkpartiet att 100 milj. kr. skall anslås till kommunala ungdomsslussar för verksamhet bland arbetslösa ungdomar.

Utskottet tillstyrker att ett nytt anslag om 100 milj. kr. anvisas för åtgärder som kan främja *industrins rekrytering av arbetskraft*, medan moderata samlingspartiet och folkpartiet vill avslå regeringens förslag härom. Centerpartiet förordar å andra sidan att anslaget tillförs ytterligare 70 milj. kr. från medlen till Sysselsättningskapande åtgärder. Centerpartiet lägger tonvikten vid att anslaget används för åtgärder till stöd för ungdom.

Av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna tillstyrks därjämte att ytterligare 1 milj. kr. anvisas till Yrkesinriktad rehabilitering för uppsökande verksamhet bland *unga förtidspensionärer*. Vänsterpartiet kommunisterna begär att anslaget skall räknas upp med ytterligare 6 milj. kr. för att kompensera konsekvenserna för arbetsmarknadsinstituterna av pågående besparingsåtgärder.

Slutligen förordas att ytterligare 0,4 milj. kr. tilldelas *Statens invandrarverk* för handläggningen av tillståndsärendena. Moderata samlingspartiet avstyrker denna extra medelstillelning.

Propositionen

Regeringen föreslår under avsnittet B 1. Arbetsmarknadsservice (s. 7–10)

att riksdagen skall godkänna de ändringar i fråga om flyttningsbidragen som förordats,

under avsnittet B 2. Arbetsmarknadsutbildning (s. 11–15)

att riksdagen skall

dels godkänna de i propositionen förordade ändringarna i fråga om arbetsmarknadsutbildningen,

dels till Arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 12, proposition 1982/83:120 bilaga 4, proposition 1982/83:130 bilaga 5 och proposition 1982/83:147 bilaga 1 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag av ytterligare 100 000 000 kr.,

under avsnittet B 4. Sysselsättningskapande åtgärder (s. 16–20)

att riksdagen skall till Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 12 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag av ytterligare 1 300 000 000 kr.,

under avsnittet B 17. Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m. (s. 20–22)

att riksdagen skall till Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m. för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,

under avsnittet C 5. Yrkesinriktad rehabilitering (s. 22–23)

att riksdagen skall

dels godkänna vad i propositionen anförts om utnyttjandet av anslaget Yrkesinriktad rehabilitering,

dels till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 12, proposition 1982/83:120 bilaga 4 och proposition 1982/83:147 upptagna medel anvisa ett reservationsanslag av ytterligare 1 000 000 kr.

under avsnittet D 1. Statens invandrarverk (s. 23)

att riksdagen skall till Statens invandrarverk för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln utöver i proposition 1982/83:100 bilaga 12 upptagna medel anvisa ett förslagsanslag av ytterligare 400 000 kr.

Slutligen har regeringen under avsnittet D 3. Åtgärder för invandrare (s. 23–24) berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om viss omfördelning av medel inom anslaget Åtgärder för invandrare.

Motionerna

Motion väckt under allmänna motionstiden 1983

1982/83:847 av Karin Andersson m. fl. (c)

I motionen yrkas

3. att riksdagen för anslaget D 1. Statens invandrarverk anvisar ett i

förhållande till regeringens förslag med 400 000 kr. förhöjt anslag av 2 109 000 kr.

Yrkandena 1 och 2 har behandlats i betänkande AU 1982/83:22.

Motioner väckta med anledning av proposition 1982/83:150

1982/83:2420 av Ulf Adelson m. fl. (m)

I motionen yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1982/83:150, såvitt avser bil. 3, arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde utom vad avser ändringar i fråga om flyttningsbidragen, samt förslag till återupptagen försöksverksamhet med yrkesinriktad rehabilitering för unga förtidspensionärer,

2. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1983/84 som redovisas i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående snabbtredningen av personalsituationen inom AMS.

Motiveringen till yrkandena återfinns i motion 1982/83:2417.

1982/83:2422 av Birgitta Budd m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder så att utbildning i skogsvård anordnas inom arbetsmarknadsutbildningen,

2. att riksdagen med ändring av regeringens förslag i proposition 1982/83:150, bilaga 3, B 1. Arbetsmarknadsservice, beslutar att bidragsformerna dagliga resor och s. k. månadsresor bibehålls,

3. att riksdagen till Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln, utöver i proposition 1982/83:100, bilaga 12, proposition 1982/83:120, bilaga 4 och proposition 1982/83:147 upptagna medel, anvisar ett reservationsanslag av ytterligare 7 000 000 kr.,

4. att riksdagen beslutar att utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning fr. o. m. den 1 juli 1983 lägst skall utgå med 215 kr. per dag, fem dagar i veckan.

1982/83:2429 av Björn Samuelson m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om beredskapsarbeten för 16-17-åringar.

Yrkande 1 behandlas av utbildningsutskottet.

1982/83:2431 av Karin Söder m. fl. (c)

I motionen yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om arbete eller utbildning för alla ungdomar upp till 21 år.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om särskilda medel för ungdomsprojekt.

6. att riksdagen beslutar att till Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m. för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 170 milj. kr.,

7. att riksdagen avslår regeringens förslag om höjt flyttningsstöd för flerpersonshushåll,

8. att riksdagen till Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser för budgetåret 1983/84 utöver i proposition 1982/83:100 upptagna medel anvisar ett reservationsanslag av ytterligare 150 000 000 kr.,

9. att riksdagen till Sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1983/84 anvisar utöver i proposition 1982/83:100 upptagna medel ett reservationsanslag av 850 000 000 kr.

Övriga yrkanden behandlas av finansutskottet och skatteutskottet.

1982/83:2432 av Ola Ullsten m. fl. (fp)

I motionen yrkas

21. att riksdagen anvisar 100 milj. kr. för inrättande av kommunala ungdomsslussar,

22. att riksdagen avslår vad som i proposition 1982/83:150, bilaga 3, förordats i fråga om arbetsmarknadsutbildningen.

23. att riksdagen avslår regeringens förslag om reservationsanslag av ytterligare 100 milj. kr. till Arbetsmarknadsutbildning.

24. att riksdagen anvisar ett reservationsanslag av ytterligare 150 milj. kr. till Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser.

25. att riksdagen anvisar ett reservationsanslag av ytterligare 800 milj. kr. till Sysselsättningskapande åtgärder,

26. att riksdagen avslår förslaget i proposition 1982/83:150, bilaga 3, att till Medel för åtgärder att främja rekryteringen till industrin m. m. anvisa ett reservationsanslag av 100 milj. kr.

Övriga yrkanden behandlas av finans-, skatte-, utbildnings- och civilutskotten.

1982/83:2435 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

13. att riksdagen beslutar att godkänna vad som i motionen anförts om ett samlat program mot arbetslösheten.

Övriga yrkanden behandlas av finansutskottet och skatteutskottet.

Utskottet

Utgångspunkter och riktlinjer

Utskottet har utförligt behandlat utvecklingen på arbetsmarknaden och åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska området i betänkandet AU 1982/83:21. Betänkandet behandlades i kammaren den 13 april 1983.

1* Riksdagen 1982/83. 18 saml. Nr 30

Utskottet har nu att ta ställning till behovet av ytterligare arbetsmarknads- politiska åtgärder med ledning av det bedömningsunderlag som tillkommit efter nämnda riksdagsbeslut.

När det gäller frågan om de förutsättningar för sysselsättningsutvecklingen som den ekonomiska politiken ger hänvisar utskottet till det betänkande som finansutskottet i dagarna avger med anledning av förslag i andra delar av föreliggande proposition (FiU 1982/83:50).

Med dessa konstateranden övergår utskottet till att behandla de förslag på det arbetsmarknadspolitiska området som har lagts fram i proposition 1982/83:150 bilaga 3 och i aktuella motioner.

Beträffande bedömningen av arbetsmarknadsutsikterna för nästa budget- år räknas i propositionen med att minskningen av antalet industrissysselsatta kommer att avta efter hand under loppet av år 1983. Eventuellt kan en begränsad återhämtning komma att ske mot slutet av året. Sysselsättnings- utvecklingen inom andra sektorer bedöms bli fortsatt svag. Arbetskraftsut- budet beräknas samtidigt fortsätta att växa i minst samma takt som under de senaste åren. Slutsatsen blir i propositionen att arbetsmarknadspolitiska åtgärder kommer att behövas under budgetåret 1983/84 i ungefär samma omfattning som under innevarande budgetår. Det anförs vidare att behovet av åtgärder kommer att vara relativt omfattande under hösten 1983 medan situationen under våren 1984 är något svårare att förutse. Regeringen har mot den bakgrunden bedömt det nödvändigt att redan nu lägga fram förslag till ytterligare åtgärder för nästa budgetår för att hålla sysselsättningen uppe och minska arbetslösheten. Det anförs slutligen att när man nu kan se tecken på en begynnande återhämtning måste de sysselsättningspolitiska insatserna utformas så att de aktivt stödjer utvecklingen inom industrin.

Sedan propositionen avlämnades har uppgifter över arbetsmarknadsläget i mitten av april i år redovisats. Av dessa framgår bl. a. att antalet arbetslösa minskat med 27 000 personer sedan mitten av mars i år men att de var 10 000 fler än i april månad 1982. Antalet personer som i april i år omfattades av arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgick till 185 000 personer. Motsvarande tal vid samma tidpunkt förra året var 157 800.

Moderata samlingspartiet tar i sin partimotion 2420 upp *riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår*. Det anförs i motionen att den nuvarande arbetsmarknadspolitiken är kortsiktig och problemskapande samt att den ger ett växande antal kortvariga och konstlade sysselsättnings- tillfällen på bekostnad av möjligheterna att få till stånd riktiga arbeten. Det är enligt motionen anmärkningsvärt att regeringen inte försöker växla över från nuvarande selektiva stödåtgärder inom arbetsmarknadspolitiken och industrisubventioner till förmån för sänkta arbetsgivaravgifter. Den arbets- marknadspolitik som förordas i motionen skall ha som främsta uppgift att utjämna konjunkturberoende förändringar i efterfrågan på arbetskraft. Åtgärder bör vidare utformas så att de blir ett effektivt stöd för en snabb strukturomvandling och så att de underlättar marknadsekonomins möjlig-

heter att fungera. Insatserna bör vara temporära och syfta till yrkesmässig rörlighet. Ytterligare medel för arbetsmarknadspolitiska åtgärder under budgetåret 1982/83 avvisas.

Redan tidigare har utskottet i sitt betänkande AU 1982/83:21 om arbetsmarknadspolitiken behandlat riktlinjerna för denna politik under budgetåret 1982/83. Utskottet har därvid även behandlat yrkanden i denna fråga från bl. a. moderata samlingspartiet. Ärendet avgjordes av riksdagen den 13 april i år. Något nytt har inte tillkommit i ärendet genom vad som anförs i motionen eller på annat sätt sedan riksdagsbehandlingen.

Regeringens förslag i budgetpropositionen och i föreliggande proposition följer de riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken som utskottet förordar. De uppgifter om det aktuella arbetsmarknadsläget som nyligen redovisats ger inte utskottet anledning ändra regeringens bedömning att beslut om att förstärka arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår bör tas redan nu. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2420 i denna del.

Motion 2420 tar också upp frågan om effektivisering av AMS. Det framhålls därvid att det under senare år ifrågasatts från många håll om AMS på ett effektivt sätt handhar de mycket omfattande uppgifter som verket åläggs av riksdag och regering. Vidare pekas på den rapport som riksdagens revisorer nyligen redovisat om personalsituationen vid arbetsmarknadsverket. Det framhålls i motionen att rapporten i stort sett bekräftar den kritik som moderata samlingspartiet under många år i detta hänseende riktat mot AMS. Enligt motionen bör regeringen nu låta göra en *snabbutredning av personalsituationen vid AMS*. AMS-kommittén bör ges tilläggsdirektiv att med förtur behandla denna fråga och lägga fram förslag till åtgärder som kan sättas in redan under hösten 1983.

Utskottet har redan i det ovan nämnda betänkandet AU 1982/83:21 behandlat påstådda brister i redovisning, beslutsunderlag etc. vid AMS. Utskottet framhöll därvid att AMS fortlöpande vidtagit åtgärder med anledning av de påpekanden som givits i riksrevisionsverkets förvaltningsrevision och i den s. k. redovisningsrevisionen. När det gäller den rapport som utarbetats inom riksdagens revisorers kansli om personalsituationen vid arbetsmarknadsverket vill utskottet erinra om att rapporten i fråga f. n. remissbehandlas samt att revisorerna räknar med att kunna ta ställning till den under hösten 1983. I avvaktan härpå finns det inte anledning för riksdagen att nu ta upp till behandling yrkandet i motion 2420 om en snabbutredning av personalsituationen vid AMS. Motionen bör alltså avslås i aktuell del.

Ett samlat program mot arbetslösheten föreslås i vpk:s partimotion 2435. Ett sådant program bör enligt förslaget bestå av inte bara arbetsmarknadspolitiska insatser utan även av åtgärder som leder till ökning av statliga investeringar och av antalet anställda inom den offentliga sektorn.

Utskottet konstaterar att regeringen under innevarande budgetår genom utnyttjande av finansfullmakten tidigare lagt statliga investeringar för knappt

2 900 milj. kr. Om konjunkturen motiverar det kan sådana insatser göras även under kommande budgetår. Tillsammans med de övriga åtgärder utskottet behandlat i det tidigare nämnda betänkandet AU 1982/83:21 och som utskottet återkommer till i det följande skapas förutsättningar för ett samlat program mot arbetslösheten. Motion 2435 behöver därför inte föranleda någon åtgärd i denna del och kan därför avslås.

Innan de konkreta förslagen till förstärkta arbetsmarknadspolitiska åtgärder tas upp till behandling vill utskottet erinra om att finansutskottet i ett yttrande till skatteutskottet (FiU 1982/83:7 y) med anledning av den aktuella propositionen framhållit att bl. a. de ökade insatser som regeringen föreslår på det arbetsmarknadspolitiska området med hänsyn till det statsfinansiella läget bör totalfinansieras.

Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten

Ungdomsarbetslösheten och åtgärder mot den behandlades av utskottet i ett särskilt avsnitt av betänkandet AU 1982/83:21 (s. 30–36). Statistiska uppgifter om läget i februari i år lämnades, och de gav utskottet anledning konstatera att situationen på arbetsmarknaden för ungdomarna var mycket allvarlig.

De uppgifter som lämnas i den föreliggande propositionen och som hänför sig till hela första kvartalet i år förändrar inte bilden. Under detta kvartal var 48 000 ungdomar under 25 år arbetslösa (7,3 %). Lika många ungdomar var i beredskapsarbete. Dessutom deltog 15 000 ungdomar i arbetsmarknadsutbildning och ca 17 000 ungdomar i åldern 16–17 år omfattades av skolans åtgärder för dem. Mellan mars och april sjönk antalet arbetslösa ungdomar från 47 000 till 39 000, att jämföra med 36 000 april 1982.

På s. 4–5 i propositionen lämnas en översikt över aktuella åtgärder till stöd för ungdomarna dels på det reguljära utbildningsområdet, dels genom beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning. I de följande anslagspunkterna i propositionen återkommer regeringen med synpunkter och förslag beträffande vissa särskilda åtgärder.

I två av motionerna förespråkas att åtgärderna mot ungdomsarbetslösheten skall ges en bestämd inriktning.

Moderata samlingspartiet anser i motion 2420 det nödvändigt att åter peka på åtgärder som enligt partiets mening kan bygga nya broar mellan skola, yrkesutbildning och arbetsliv. Till sådana åtgärder hör enligt motionen rimliga ingångslöner för ungdomar, avreglering av arbetsmarknadslagstiftningen och nya former för yrkesutbildning. Motionärerna uppehåller sig särskilt vid behovet av en vidgad lärlingsutbildning, som de anser kunna ge ungdomarna betydligt förbättrade förutsättningar vid inträdet på arbetsmarknaden.

Centerpartiet erinrar i motion 2431 om att riksdagen förra våren uttalade sig för att regeringen skulle låta utforma ett åtgärdsprogram som innebär att

alla ungdomar upp till 21 års ålder kan erbjudas utbildning eller arbete. Riksdagen bör på nytt göra ett sådant uttalande vari inbegrips en uppmaning till regeringen att ta alla nödvändiga initiativ för att så långt möjligt begränsa ungdomsarbetslösheten.

I centerpartimotionen liksom i folkpartimotion 2432 aktualiseras dessutom frågan om s. k. ungdomsslussar. Till den frågan återkommer utskottet i det följande.

Åtgärder av det slag som förordas i de båda motionerna från moderata samlingspartiet och från centerpartiet diskuterades utförligt i det nyssnämnda betänkandet AU 21. De vann inte anslutning från riksdagens sida. Såvitt utskottet kan finna har motionärerna inte anfört några nya argument till stöd för sina förslag. Under den korta tid som förflutit sedan frågan debatterades i kammaren har inte heller inträffat några nya omständigheter som enligt utskottets uppfattning skulle kunna ge anledning till en ändrad inställning till motionsförslagen. Dessa avstyrks alltså av utskottet.

I sammanhanget tar utskottet upp yrkandet i motion 2429 av Björn Samuelson m. fl. (vpk) om *återinförande av beredskapsarbeten för ungdomar i åldern 16–17 år*.

För dem som på grund av arbetslöshet anvisas beredskapsarbete gäller en nedre åldersgräns, som sedan den 1 juli 1980 är satt vid 18 år. Tidigare var gränsen 16 år. För de ungdomar under 18 år som inte går vidare i utbildning eller får anställning sattes in åtgärder av annat slag: ett mer varierat kursutbud inom gymnasieskolan, yrkesintroduktion och, efter överenskommelse mellan parterna på arbetsmarknaden, de särskilda ungdomsplatserna. Samtliga åtgärder faller under skolans uppföljningsansvar för ungdomar under 18 år. Riksdagen har nyligen på förslag av regeringen anvisat ett särskilt anslag av 266 milj. kr. för bidrag till ungdomsplatser m. fl. åtgärder (prop. 1982/83:100 bilaga 10 p. D 25, UbU 1982/83:21). Enligt utskottets mening får de åtgärder som vidtagits anses tillgodose dessa ungdomars behov av utbildning, praktik eller arbete, varför utskottet avstyrker motion 2429 i förevarande del.

Arbetsmarknadsservice

Från anslaget Arbetsmarknadsservice bestrids utgifterna för främst arbetsförmedlingen och flyttningsbidragen.

AMS har dels hemställt om ytterligare 30 milj. kr. till förstärkning av arbetsförmedlingen under budgetåret 1983/84, dels föreslagit vissa ändringar i reglerna för flyttningsbidrag. Regeringen fullföljer inte AMS hemställan när det gäller arbetsförmedlingen med förslag till riksdagen, men förordar att vissa ändringar görs i fråga om flyttningsbidragen. Syftet med dessa ändringar sägs vara att nedbringa antalet bidragsformer, att inrikta stödet på de vanligast förekommande flyttningsfallen samt att utforma reglerna så att de främjar placering i stadigvarande arbeten. De ändringar som föreslås kan

enligt propositionen finansieras inom den kostnadsram som tidigare beräknats inom anslaget Arbetsmarknadsservice, dvs. drygt 190 milj. kr.

AMS förslag om ett förenklat traktamentssystem i samband med s. k. respenning samt om en generösare bedömning vid ansökan om flyttningsbidrag som inkommit för sent får inte regeringens stöd.

Däremot föreslår regeringen i enlighet med AMS förslag

- att nuvarande samrådsförfarande mellan arbetsförmedlingen på utflyttningsorten och på inflyttningsorten vid beslut om flyttningsstöd slopas utom vid flyttning till stödområdena,
- att bidragsformen dagliga resor och s. k. månadsresor slopas utom för ungdomar under 20 år,
- att starthjälpen för flerpersongshushåll höjs med 1 000 kr. utöver vad riksdagen nyligen beslutat om (AU 1982/83:21), dvs. till 9 000 kr. samt
- att resekostnadsersättning och traktamente vid återresa till hemorten efter tillfällig anställning slopas.

Ändringsförslagen bör enligt propositionen träda i kraft den 1 juli 1983.

Centerpartiet anför i motion 2431 att i regeringens attityd till arbetslösheten ingår att mera inrikta sig på flyttningsbidrag än på nya arbetstillfällen. Detta är enligt motionen en defensiv hållning. *Höjningen av starthjälpen* till 9 000 kr. för flerpersongshushåll avstyrks därför.

Utskottet har vid upprepade tillfällen under våren haft anledning kommentera centerpartiets påståenden om den inverkan starthjälpens storlek har på flyttningsomfattning. Utskottet vill här hänvisa till utförliga redovisningar i t. ex. betänkandena AU 1982/83:21 och 24. Utskottet har därvid konstaterat att det inte finns något stöd för att ökad starthjälp leder till ökad flyttning. Däremot innebär starthjälpen att förutsättningarna till anpassning på den nya orten förbättras om starthjälpen höjs. Motion 2431 avstyrks med hänvisning härtill i denna del och propositionens förslag tillstyrks.

Birgitta Budd m. fl. (vpk) yrkar i motion 2422 att *bidragen till dagliga resor och s. k. månadsresor bibehålls*.

Som AMS framhåller i sin framställning till regeringen är det angeläget att nedbringa antalet former av flyttningsbidrag. Det innebär tidsvinster för arbetsförmedlingen och förenklar handläggning, informationsinsatser och administration av bidragen. Härtill kommer att de bidragssökande får bättre möjligheter att orientera sig om gällande bestämmelser. Utskottet delar den uppfattning som förs fram av AMS och i propositionen att flyttningsbidraget bör förenklas genom att ersättningen för dagliga resor mellan bostadsort och arbetsort samt för månadsresor till personer med bostad på två orter slopas. Som sägs i propositionen kompenseras kostnaderna för sådana resor i viss omfattning genom rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen. Motion 2422 bör mot denna bakgrund avslås och propositionens förslag godkännas av riksdagen.

Vad som i övrigt föreslås i propositionen i fråga om *handläggning av flyttningsbidragen m. m.* berörs inte i motionerna och tillstyrks av utskottet.

Utskottet tar till sist i detta avsnitt upp ett yrkande i moderata samlingspartiets motion 2420 om att *arbetsförmedlingsmonopolet skall slopas*. Utskottet har behandlat motsvarande yrkanden i två tidigare betänkanden under detta riksmöte, nämligen i AU 1982/83:4 om arbetsförmedling och AU 1982/83:21 om arbetsmarknadspolitiken. Utskottet har därvid avstyrkt yrkandena i fråga, och riksdagen har därefter avslagit dem. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund även denna gång det aktuella yrkandet i motion 2420.

Arbetsmarknadsutbildning

I enlighet med förslag i budgetpropositionen har riksdagen för nästa budgetår till Arbetsmarknadsutbildning anvisat ett anslag av 1 911 592 000 kr. Beloppet är avsett att täcka kostnaderna för en utbildningsvolym om 110 000 deltagare, varav 70 000 i de särskilt anordnade AMU-kurserna. I anslaget är vidare inräknat en reserv av 90 milj. kr. för att bekosta utbildning för ytterligare 10 000 personer om utbildningen behöver utökas.

Med anledning av en framställning från AMS föreslår regeringen nu att utbildningsvolymen ökas till 125 000 deltagare. Vidare förordas att utbildningen får en mer utpräglad inriktning mot kvalificerat yrkesarbete inom industrin. I det avseendet anförs bl. a. följande.

Innevarande budgetår har på försök startats fortbildning för anställda inom verkstadsindustrin i form av bristutbildning för verkstadsmekaniker. Det föreslås i propositionen att försöksverksamheten skall fortsätta nästa budgetår och vidgas att omfatta anställda inom hela industrin. Liksom f. n. skall det vara fråga om en vidareutbildning till ett kvalificerat yrkesarbete med syfte att minska de flaskhalsproblem som brist på yrkeskunnig personal kan utgöra i en kommande konjunkturuppgång. På de företag som får vidareutbildningen av personal tillgodosedd på detta sätt bör kunna ställas krav på motprestationer som fastställs genom förhandlingar med länsarbetsnämnden.

Med införandet av denna form av fortbildning för anställda anses i propositionen att man kan slopa en av de nuvarande formerna för bidrag till utbildning i företag, nämligen bidrag för utbildning av anställd i kombination med anställning av ersättare. Bidragsformen har fått begränsad användning. Vid t. ex. utgången av år 1982 var det endast 90 personer som fick utbildning på detta sätt.

För att stimulera ungdomar i åldern 18–24 år till utbildning har under innevarande budgetår öppnats möjlighet att varva beredskapsarbete och arbetsmarknadsutbildning. Åtgärden uppges dock inte ha fått någon större omfattning. Ett väsentligt hinder sågs vara att denna kombinerade verksam-

het är förenad med olika ersättningar och utbetalningsrutiner. De administrativa rutinerna ses nu över inom regeringskansliet.

I fråga om anslagsbehovet anförts att den utökade utbildningsvolymen och de ökade inslagen av utbildning för kvalificerat yrkesarbete m. m. kräver ett medelstillskott av 100 milj. kr. Dessutom förutsätter regeringen att den tidigare nämnda anslagsreserven om 90 milj. kr. skall tas i anspråk från den 1 juli.

Moderata samlingspartiet och folkpartiet yrkar i motionerna 2420 resp. 2432 att propositionens förslag beträffande arbetsmarknadsutbildningen skall avslås.

Utskottet har i det föregående anslutit sig till regeringens bedömning att de arbetsmarknadspolitiska insatserna under nästa budgetår behöver utökas i förhållande till vad som tidigare förutsatts. Med denna utgångspunkt biträder utskottet förslaget att vidga arbetsmarknadsutbildningens volym, så att utbildningen kan planeras för 125 000 deltagare.

Enligt utskottets mening är det välbetänkt att på det sätt regeringen föreslagit vidta åtgärder inom utbildningens ram med syfte att tillgodose industrins behov av yrkeskunnig arbetskraft. Även vad i övrigt anförts om utbildningens inriktning godtas av utskottet. Med hänsyn till utbildningens ökade omfattning och delvis ändrade inriktning bör, såsom regeringen föreslagit, ytterligare 100 milj. kr. anvisas under anslaget. Det anförda innebär att utskottet för sin del avvisar moderata samlingspartiets och folkpartiets avslagsyrkanden.

En komplettering av kursutbudet inom arbetsmarknadsutbildningen föreslås i motion 2422 av Birgitta Budd m. fl. (vpk). Motionärerna anser att *skogsvården* borde prioriteras högre i detta kursutbud än som sker i dag, och de hävdar att skogsvården behöver ökade arbetsinsatser och ökad utbildning i t. ex. motormanuell skogsröjning.

Inom arbetsmarknadsutbildningen finns redan ett tiotal utbildningar på det skogliga området. Dessa utbildningar har liksom andra utbildningslinjer tillkommit i samråd med arbetsgivar- och arbetstagarparterna inom resp. bransch. En utbyggnad av den skogliga utbildningen på det sätt som föreslås i motionen bör ske i samma ordning, och därför är utskottet inte berett att på grundval av motionen föreslå ett initiativ av det slag som begärs i denna.

I sammanhanget kan erinras om de betydande skogsvårdsinsatser som årligen görs inom ramen för beredskapsarbetena. Under exempelvis det senast förflutna budgetåret, 1981/82, utfördes 759 000 dagsverken inom skogsvården. Totalkostnaden för dessa skogsvårdsarbeten var 462 milj. kr. varav staten betalade 361 milj. kr.

Till AMU-elever som inte är berättigade till ersättning från arbetslöshetskassa utgår utbildningsbidrag sedan den 1 juli förra året med 165 kr. per dag. En framställning från AMS om att beloppet skall höjas till 200 kr. per dag avstyrks i propositionen. I den nyssnämnda motionen 2422 av Birgitta Budd m. fl. yrkas att dagpenningbeloppet höjs till 215 kr. Motionärerna åberopar

bl. a. att dagpenningen för de elever som har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa vid årsskiftet höjdes med 50 kr. De icke försäkrade eleverna bör nu få en motsvarande bidragshöjning.

Med liknande motivering framställdes yrkande om en bidragshöjning till 215 kr. i den under allmänna motionstiden väckta partimotionen 1541 från vpk. Denna motion avslogs av riksdagen på förslag av utskottet i betänkande AU 1982/83:21. Utskottet anser det inte vara motiverat att nu ändra ståndpunkt och avstyrker således yrkandet om bidragshöjning i motion 2422.

Avslutningsvis bör erinras om att frågor om medelstillelning till arbetsmarknadsutbildningen – förutom i betänkande AU 1982/83:21 – behandlats även i betänkandena AU 1982/83:24 (Norrbotten), 1982/83:26 (varven) och 1982/83:29 (teko). De volymökningar som kan bli en följd av riksdagens ställningstaganden till dessa betänkanden är avsedda att ligga utanför den allmänna ram av 125 000 deltagare som nämnts i inledningen till detta avsnitt.

Sysselsättningskapande åtgärder

Beredskapsarbeten

Som tidigare nämnts beräknas behovet av arbetsmarknadspolitiska åtgärder under nästa budgetår bli av i stort sett samma omfattning som under innevarande budgetår. I budgetpropositionen utgicks ifrån att antalet dagsverken i beredskapsarbeten under budgetåret 1983/84 skulle komma att uppgå till 7.7 miljoner. Med en beräknad bidragskostnad om 500 kr. per dagsverke innebar detta enligt regeringens budgetförslag en total kostnad på 3 850 milj. kr. Av detta föreslogs att 2 500 milj. kr., motsvarande 5 miljoner sysselsättningsdagar, skulle ställas till AMS förfogande vid budgetårets början. Regeringens förslag godtogs av riksdagen (AU 1982/83:21, rskr 1982/83:228).

Under innevarande budgetår beräknar AMS att utfallet av beredskapsarbeten kommer att bli ca 11 miljoner dagsverken. AMS räknar med att behovet av sysselsättningskapande åtgärder kommer att bli ungefär lika omfattande budgetåret 1983/84 som under detta budgetår.

I kompletteringspropositionen föreslås mot denna bakgrund att medel beräknas för beredskapsarbeten som tillsammans med de medel som föreslås för tidigareläggning av kommunala tjänster – ett förslag som redovisas nedan – motsvarar det av AMS bedömda behovet av sysselsättningsdagar. Vidare anförs att AMS bör ges i uppdrag att planera för ca 5 miljoner sysselsättningsdagar redan under första budgethalvåret 1983/84. Det innebär enligt propositionen att ytterligare 1 000 milj. kr. – utöver det belopp som förordats i budgetpropositionen och anvisats av riksdagen – bör anvisas för beredskapsarbeten under kommande budgetår.

Förslaget om ytterligare 1 000 milj. kr. till beredskapsarbeten för nästa budgetår avvisas i motion 2420 av moderata samlingspartiet. Centerpartiet föreslår i motion 2431 en anslagsökning för detta ändamål av 850 milj. kr.

Härutöver återkommer centerpartiet till sitt tidigare i år framförda yrkande om ytterligare 150 milj. kr. till regionala utvecklingsinsatser. Bl. a. framhålls glesbygdssödets stora betydelse i vissa utsatta delar av landet. I folkpartiets partimotion 2432 föreslås att 800 milj. kr. anvisas till beredskapsarbeten och 150 milj. kr. till regionala utvecklingsinsatser.

Enligt utskottets uppfattning är det obestridligt att det kommer att finnas ett betydande behov av beredskapsarbeten även under nästa budgetår. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund regeringens förslag på denna punkt. Beträffande förslaget från centerpartiet och folkpartiet om ytterligare medel till regionala utvecklingsinsatser vill utskottet erinra om att riksdagen i dagarna avvisat ett likalydande yrkande och anvisat sammanlagt inemot 300 milj. kr. till detta anslag (AU 1982/83:23, rskr 1982/83:310). Regeringen har f. ö. möjlighet att under nästa budgetår återkomma till riksdagen med begäran om ytterligare medel till regionala utvecklingsinsatser om behov därav föreligger. Med det anförda avstyrks i sammanhanget upptagna motioner. Ytterligare 1 000 milj. kr. till beredskapsarbeten bör följaktligen i enlighet med propositionens förslag tillföras anslaget Sysselsättningssskapande åtgärder för nästa budgetår.

I syfte att begränsa långtidsarbetslösheten förordas i propositionen att enskilda beredskapsarbeten i begränsad utsträckning och i samråd med de fackliga organisationerna bör kunna prövas även för långtidsarbetslösa över 25 år.

I propositionen betonar departementschefen vidare vikten av beredskapsarbeten inom turismens tjänste- och servicesektor. Det sägs vidare att under viss förutsättning kommer för kommande budgetår att avsättas 15 milj. kr. av medlen för beredskapsarbeten till turistinvesteringar i Åres alpina centrum.

För riksdagens kännedom meddelar också departementschefen sin avsikt att pröva möjligheterna att som beredskapsarbete dels rusta upp äldre arbetslokaler i enskild ägo, dels också handikappanpassa offentliga miljöer.

Slutligen anmäls att en arbetsgrupp inom regeringens kansli fått i uppdrag att finna en lösning på den framtida verksamheten vid Databasens i Haparanda filialer i Jörn, Jokkmokk och Pajala samt landsarkivets i Härnösand registreringsbas i Ramsele och Svensk arkivinformation i Ramsele (SVAR). Samtliga dessa verksamheter bedrivs nu som beredskapsarbeten. Arbetsgruppens förslag skall redovisas i budgetarbetet under hösten 1983. Enligt propositionen bör verksamheterna vid nämnda s. k. registreringsbaser fortsättningsvis bedrivas som beredskapsarbete längst t. o. m. nästa budgetår. Beträffande SVAR måste emellertid en särskild finansiering ske fr. o. m. den 1 juli 1983 fram till årsskiftet 1983-1984 då en

eventuell fortsatt verksamhet beräknas ha en finansiell lösning av permanent karaktär. För riksdagens kännedom anmäler departementschefen sin avsikt att föreslå regeringen att för budgetåret 1983/84 över förevarande anslag anvisa 2 milj. kr. för SVAR för tiden den 1 juli–den 31 december 1983.

Utskottet har ingen erinran mot vad som anförs i propositionen i dessa delar.

Tidigareläggning av kommunala tjänster

Mer än 44 000 personer hade i februari månad 1983 beredskapsarbete hos kommuner och landstingskommuner. Detta motsvarar ca 4 % av deras anställda. Även under det kommande budgetåret beräknas behovet av beredskapsarbeten hos kommuner och landstingskommuner bli omfattande. Mot denna bakgrund föreslås i propositionen att AMS för vidare befordran till länsarbetsnämnderna får disponera 300 milj. kr. under budgetåret 1983/84 för att stödja tidigareläggning av fasta arbeten i kommuner och landstingskommuner. De fasta arbetena skall utgöra ett nettotillskott och således ligga utöver vad som annars skulle kommit till stånd. Detta nettotillskott kan nås genom t. ex. satsning på ny verksamhet eller genom att ersättningsrekrytering tidigareläggs.

Vid länsarbetsnämndernas prövning av aktuella arbeten skall prioritet ges åt arbetsuppgifter som ligger inom områdena öppen psykiatrisk vård, äldre- och handikappomsorg samt barnomsorg – speciellt barn med särskilda behov. Andra områden som också kan komma i fråga är öppen socialjour, tolktjänst inom socialtjänsten, behandling av kvinnor utsatta för misshandel eller fritidsverksamhet för barn och ungdom. Missbruksvård är ett ytterligare område som kan komma i fråga.

Statsbidrag föreslås utgå med 75 % av de totala lönekostnaderna. För anställningar inom barnomsorg och social hemhjälp skall dock enligt förslaget statsbidraget begränsas till 50 % eftersom ordinarie statsbidrag dessutom lämnas i dessa fall. Bidraget föreslås vidare utgå för den period tidigareläggningen avser dock högst tolv månader och endast för anställning som görs under andra halvåret 1983.

Alla arbeten skall anmälas till arbetsförmedlingen. Rekrytering förutsätts ske enligt principer som normalt tillämpas vid fast anställning. En strävan bör enligt propositionen vara att arbetena kommer anmälda arbetslösa till del.

I propositionen anförs vidare att det bör ankomma på regeringen att efter samråd med kommun- och landstingsförbunden utforma de närmare föreskrifter som krävs för systemets tillämpning. Slutligen framhålls att AMS kontinuerligt bör följa verksamheten och ge regeringen underlag för en utvärdering av systemet.

Propositionens förslag beträffande tidigareläggning av kommunala tjänster avstyrks av moderata samlingspartiet och centerpartiet i motionerna 2420

resp. 2431. Centerpartiet föreslår att det för ändamålet föreslagna beloppet på 300 milj. kr. i stället skall användas till rekryteringsbidrag till industrin (70 milj. kr.) och till skatteutjämningsystemet (230 milj. kr.). Centerpartiet är bl. a. tveksamt till att regeringens förslag skulle innebära ett stöd för de kommuner som har det sämst på arbetsmarknaden. Inte heller i folkpartiets motion 2431 anvisas medel till den aktuella verksamheten.

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen om tidigareläggningar av kommunala tjänster. Initiativet är konstruktivt och bör på ett positivt sätt medverka till att begränsa arbetslösheten i åtskilliga kommuner. Förslaget har också den fördelen att ett ökat antal fasta arbeten kan erbjudas de arbetslösa. Utskottet uppfattar inte den uppräknings som görs i propositionen över vilka tjänster som kan komma i fråga som fullständig. Även andra kommunala tjänster än dem som nämns bör kunna bli aktuella. Motionerna 2420, 2431 och 2432 avstyrks följaktligen i motsvarande delar. Riksdagen bör därför anvisa 300 milj. kr. till det angivna ändamålet.

Anslagsberäkning

Med hänvisning till utskottets ovan gjorda ställningstaganden beträffande beredskapsarbeten och tidigareläggning av kommunala tjänster bör anslaget *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1983/84 i enlighet med regeringens förslag tillföras ytterligare 1 300 milj. kr. Motionerna 2420, 2431 och 2432 avstyrks i motsvarande delar.

Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m.

Regeringen föreslår att ett nytt reservationsanslag på 100 milj. kr. förs upp på riksstaten för nästa budgetår under ovanstående rubrik.

Anslaget är avsett att finansiera åtgärder som kan främja rekryteringen till industrin. Vilka åtgärder det är fråga om kommer att fastställas efter samråd med arbetsmarknadens parter. Ett sådant samråd har enligt propositionen redan inletts. Medlen skall främst användas för att stödja en tidigareläggning av industrins rekrytering av arbetskraft. En mindre del av anslaget – i propositionen angiven till ca 10 milj. kr. – bör få användas för olika slags projekt som stimulerar ungdomars intresse för industriyrken eller för att tillgodose andra uppslag som främjar sysselsättning bland ungdom.

I motionerna 2420 och 2432 yrkar moderata samlingspartiet resp. folkpartiet att riksdagen skall avslå regeringens förslag beträffande det nya anslaget. Centerpartiet föreslår å andra sidan i motion 2431 att anslag skall anvisas med 170 milj. kr. Förslaget bygger på att den nyss behandlade uppräknings av anslaget *Sysselsättningskapande åtgärder* i enlighet med vad centerpartiet yrkat reduceras med 300 milj. kr. så att 70 milj. kr. av medel som på det sättet frigörs kan föras över till det nu aktuella anslaget.

Utskottet delar regeringens uppfattning att särskilda åtgärder bör vidtas för att främja rekryteringen till industrin. Åtgärder av skilda slag kan bli aktuella, och det är rimligt att regeringen och arbetsmarknadsmyndigheterna får relativt fria händer att tillsammans med företrädare för arbetsgivarna och arbetstagarna utforma dessa åtgärder på ett ändamålsenligt sätt. I motsats till moderata samlingspartiet och folkpartiet – vars avslagsyrkanden avstyrks – anser utskottet att ett anslag med det av regeringen föreslagna syftet skall anvisas.

När det gäller storleken på anslaget har centerpartiet förordat ett belopp av 170 milj. kr. Denna uppräknig i förhållande till regeringens förslag bygger, som nyss nämnts, på att 70 milj. kr. kan föras över från anslaget Sysselsättningskapande åtgärder. Med hänsyn till vad utskottet anfört under det anslaget är en medelsöverföring inte längre aktuell. Utskottet är inte heller av andra skäl berett att tillstyrka ett högre belopp än regeringen föreslagit, dvs. 100 milj. kr.

Som redan nämnts är det enligt propositionen avsett att ca 10 milj. kr. skall disponeras för olika ungdomsprojekt. Centerpartiet anser att ytterligare 10 milj. kr. av anslaget skall användas för sådana projekt. Dessutom bör de 70 milj. kr. varmed centerpartiet vill räkna upp anslaget enligt partiets mening användas till en "ungdomssluss", där kommunerna hjälper arbetslösa ungdomar till anställningar utanför den kommunala sektorn.

Utskottet anser att anslaget i enlighet med regeringens förslag bör föras upp med 100 milj. kr. Med det ställningstagandet finns inte utrymme för det av centerpartiet förslagna stödet till kommunala rekryteringsåtgärder till en kostnad av 70 milj. kr. När det gäller dispositionen av det av regeringen föreslagna beloppet kan diskuteras om 10 milj. kr. eller, som centerpartiet vill, 20 milj. kr. skall avsättas för ungdomsprojekt. Utskottet ser det av regeringen angivna beloppet som en allmän riktpunkt för fördelningen av medlen mellan ungdomsprojekt och övriga rekryteringsfrämjande åtgärder. Under förhandenvarande omständigheter bör man inte låsa sig vid en viss beloppsnivå utan låta fördelningen av medlen påverkas av projektens angelägenhetsgrad och av de prioriteringar som framkommer vid samrådet med arbetsmarknadens parter.

Sammanfattningsvis biträder alltså utskottet regeringens förslag när det gäller såväl det nya anslagets belopp som dess användning och avstyrker motsvarande yrkanden i moderata samlingspartiets, folkpartiets och centerpartiets motioner.

Folkpartiet framställer i motion 2432 på nytt sitt förslag om *kommunala ungdomsslussar* och föreslår att 100 milj. kr. anvisas för ändamålet.

De av folkpartiet förordade ungdomsslussarna är avsedda att ge sysselsättning åt ungdomar som väntar på utbildning eller arbete. Folkpartiet lade fram förslag härom i en partimotion, 1114, under allmänna motionstiden i år. Motionsförslaget avlogs av riksdagen på förslag av utskottet (AU 1982/83:21 s. 36). Folkpartiet har inte anfört några nya argument som motiverar ett

ändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida. Utskottet avstyrker sålunda även det nu framställda yrkandet om ungdomsslussar.

Yrkesinriktad rehabilitering

I propositionen framhålls att stora ansträngningar måste göras för att ta till vara förtidspensionerade ungdomars arbetsförmåga och arbetsvilja. Därvid erinras om de försök som AMS bedrev åren 1979–1980 med uppsökande verksamhet bland unga förtidspensionärer för att praktiskt pröva deras möjligheter till rehabilitering och sysselsättning. Försöket ledde till att ca en fjärdedel av ungdomarna fick arbete eller utbildning med sikte på senare anställning. Detta visar enligt propositionen att aktiva insatser kan hindra utslagning och utestängning från arbetsmarknaden av många unga förtidspensionerade. Mot den bakgrunden föreslås i propositionen att 1 milj. kr. tillförs anslaget C 5. Yrkesinriktad rehabilitering för budgetåret 1983/84 och att medlen skall användas för försöksverksamhet inriktad på unga handikappade som uppbär förtidspension/sjukbidrag eller löper risk att förtidspensioneras.

Vidare föreslås att AMS skall kunna använda ytterligare högst 1 milj. kr. av särskilda projektmedel om 2 254 000 kr., som har anvisats (prop. 1982/83:100. bil. 12, AU 1982/83:21, rskr 1982/83:228) för budgetåret 1983/84. Försöken avseende de unga handikappade bör enligt propositionen inriktas på att nå konkreta resultat i form av arbetsplaceringar eller arbetsförberedande åtgärder som bedöms kunna leda till arbete.

AMS har i en skrivelse den 11 mars 1983 begärt att 6 milj. kr. ställs till styrelsens förfogande så att den neddragning som avses träda i kraft vid arbetsmarknadsinstitutens fr. o. m. den 1 juli 1983 inte skulle behöva genomföras. I propositionen avvisas AMS begäran. Birgitta Budd m. fl. (vpk) föreslår i motion 2422 att AMS krav skall tillgodoses. Sammanlagt bör enligt motionärerna 7 milj. kr. tillföras anslaget Yrkesinriktad rehabilitering.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag om att 1 milj. kr. anvisas till en försöksverksamhet som syftar till rehabilitering av och sysselsättning för unga handikappade. Tidigare verksamhet på området visar att man genom förstärkta personalinsatser och åtgärder från olika rehabiliteringsorgan kan nå goda resultat. AMS bör också, som föreslås i propositionen, för detta ändamål kunna använda högst 1 milj. kr. av de särskilda projektmedel som riksdagen tidigare har anvisat.

Utskottet är däremot inte berett att ompröva sitt tidigare beslut om anslaget till arbetsmarknadsinstitutens. Medel till verksamheten bör för 1983/84 beräknas enligt huvudförslaget, vilket innebär en 2-procentig minskning av anslaget efter uppräknings med hänsyn till pris- och löneutveckling. Därmed avstyrks motion 2422 i denna del.

Invandring

Statens invandrarverk

Statens invandrarverk har tidigare enligt förslag i budgetpropositionen anvisats 51,7 milj. kr. för nästa budgetår (AU 1982/83:22). Detta innebär att den tillfälliga förstärkningen av tillståndsverksamheten kommer att upphöra den 1 juli 1983. Invandrarministern framhöll dock i budgetpropositionen att hon var beredd att pröva en fortsatt temporär förstärkning av verkets resurser för tillståndsgivningen för budgetåret 1983/84 om arbetssituationen motiverade detta.

Invandrarverket har i en skrivelse den 2 mars 1983 begärt att verkets tillståndsbyrå skall få en temporär förstärkning även under budgetåret 1983/84. Med hänvisning härtill föreslås i kompletteringspropositionen att invandrarverket anvisas ytterligare 400 000 kr. för nästa budgetår.

Arbetssituationen vid tillståndsbyrån tas också upp av Karin Andersson m. fl. (c) i motion 847 från den allmänna motionstiden. Med hänvisning till de höga socialhjälpkostnader som de långa väntetiderna ger upphov till föreslår motionärerna att invandrarverket för budgetåret 1983/84 får behålla den tillfälliga personalförstärkning om tre handläggare motsvarande en kostnad på 400 000 kr. som riksdagen beslutade om våren 1982. Ulf Adelson m. fl. (m) yrkar i motion 2420 avslag på regeringens förslag.

Utskottet har tidigare konstaterat (AU 1982/83:22) att ärendebalanserna på invandrarverkets tillståndsbyrå är lägre och handläggningstiderna kortare än på många år till följd av bl. a. ökade resurser. Med hänvisning till att flyktinginvandringen hastigt kan öka på grund av händelser i vår omvärld pekade utskottet dock på behovet av hög beredskap i tillståndsverksamheten. Utskottet förutsatte att regeringen noggrant följer utvecklingen på detta område och att invandrarverket vid behov får de extra resurser som ett försämrat arbetsläge kan kräva.

Riksdagen beslutade förra våren om en temporär förstärkning av tillståndsbyrån med tre handläggare. Regeringen gör nu bedömningen att detta tillskott behövs även under nästa budgetår. Med hänvisning till sitt tidigare ställningstagande om vikten av korta handläggningstider i utlänningsärenden ställer sig utskottet bakom förslaget om en anslagsförstärkning om 400 000 kr. Därmed tillgodoses även motion 847 i denna del. Utskottets ståndpunkt innebär att förslaget i motion 2420 avstyrks.

Åtgärder för invandrare

Statsrådet Gradin anmäler att regeringen har beslutat att för budgetåret 1982/83 göra en omfördelning av anvisade medel under rubricerade anslag. I syfte att medverka till en lösning av de akuta ekonomiska problem som uppkommit i några av invandrarnas riksorganisationer har 500 000 kr. förts över från anslagsposten Bidrag till avgränsade projekt m. m. till anslagspos-

ten Bidrag till invandrar- och minoritetsorganisationers verksamhet. Utskottet har inte funnit anledning till någon erinran mot regeringens beslut utan föreslår att denna punkt i propositionen läggs till handlingarna.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1983/84*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2420 yrkande 2 i motsvarande del,
2. beträffande *snabbutredning av personalsituationen vid AMS*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2420 yrkande 3,
3. beträffande *ett samlat program mot arbetslösheten*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2435 yrkande 13.
4. beträffande *åtgärder mot ungdomsarbetslösheten*
att riksdagen avslår motionerna 1982/83:2420 yrkande 2 i motsvarande del och 1982/83:2431 yrkande 4.
5. beträffande *beredskapsarbeten för ungdomar 16–17 år*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2429 yrkande 2
6. beträffande *höjning av starthjälpen*
att riksdagen med avslag på motion 1982/83:2431 yrkande 7 godkänner propositionens förslag,
7. beträffande *bidragsformen dagliga resor m. m.*
att riksdagen med avslag på motion 1982/83:2422 yrkande 2 godkänner propositionens förslag,
8. beträffande *handläggning av flyttningsbidragen m. m.*
att riksdagen godkänner propositionens förslag.
9. beträffande *sloppande av arbetsförmedlingsmonopolet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2420 yrkande 2 i motsvarande del,
10. att riksdagen med bifall till propositionens förslag samt med avslag på motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:2432 yrkandena 22 och 23
dels godkänner de ändringar i fråga om arbetsmarknadsutbildningen som förordats i propositionen,
dels – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 100 000 000 kr..

¹ AU 1982/83:21, hemställan mom. 29, AU 1982/83:24, hemställan mom. 20, AU 1982/83:26, hemställan mom. 4, AU 1982/83:29, hemställan mom. 3.

11. beträffande *kurser i skogsvård*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2422 yrkande 1,
12. beträffande *utbildningsbidrag till icke arbetslöshetsförsäkrade*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2422 yrkande 4,
13. att riksdagen med avslag på motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del, 1982/83:2431 yrkandena 8 och 9 samt 1982/83:2432 yrkandena 24 och 25 – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Sysselsättningsskapande åtgärder* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 1 300 000 000 kr.,
14. att riksdagen med bifall till propositionens förslag samt med avslag på motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del, 1982/83:2431 yrkandena 5 och 6 och 1982/83:2432 yrkande 26 till *Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m.* för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,
15. beträffande *kommunala ungdomsslussar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2432 yrkande 21,
16. beträffande *utnyttjandet av anslaget Yrkesinriktad rehabilitering*
att riksdagen godkänner propositionens förslag.
17. att riksdagen med bifall till propositionens förslag samt med avslag på motion 1982/83:2422 yrkande 3 – med tillägg till tidigare beslut² – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Yrkesinriktad rehabilitering* anvisar ytterligare 1 000 000 kr.,
18. att riksdagen med bifall till propositionens förslag och motion 1982/83:847 yrkande 3 samt med avslag på motion 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del – med tillägg till tidigare beslut³ – under det på tionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget *Statens invandrarverk* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 400 000 kr.,
19. att riksdagen lägger till handlingarna punkt D 3 i bilaga 3 till proposition 1982/83:150.

Utskottet hemställer dessutom

att ärendet avgörs efter endast en bordläggning om betänkandet annmäls för bordläggning första gången den 1 juni 1983.

¹ AU 1982/83:21, hemställan mom. 71.

² AU 1982/83:21, hemställan mom. 95.

AU 1982/83:24, hemställan mom. 21.

AU 1982/83:26, hemställan mom. 6.

³ AU 1982/83:22, hemställan mom. 1.

Stockholm den 26 maj 1983

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson (s), Karin Andersson (c), Lars Ulander (s), Anders Högmark (m), Karin Flodström (s), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m), Elver Jonsson (fp), Sten Östlund (s), Christer Skoog (s), Bo Nilsson (s) och Alexander Chrisopoulos (vpk).

Reservationer

1. Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1983/84 (mom. 1)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Redan tidigare" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Som sägs i moderata samlingspartiets motion 2420 har den negativa utvecklingen på arbetsmarknaden under 1970-talet främst berott på en bristande anpassning av den ekonomiska politiken till de strukturförändringar som kunde skönjas redan under andra hälften av 1960-talet. Resultatet har blivit en dåligt fungerande arbetsmarknad och en omfattande konjunkturell, strukturell och åldersbetingad arbetslöshet.

Den konjunkturberoende arbetslösheten kan enligt utskottets mening bara minskas i takt med en förbättrad ekonomisk utveckling i industriländerna och en omläggning av den ekonomiska politiken i vårt land. Arbetsmarknadspolitikens främsta uppgift är att utjämna konjunkturberoende förändringar i efterfrågan på arbetskraft. En effektiv arbetsförmedling som snabbt förmedlar nya arbetstillfällen till arbetssökande är här det främsta instrumentet. Arbetsförmedlingsmonopolet måste brytas och möjligheter till privat arbetsförmedling öppnas.

Det är enligt utskottets uppfattning betydligt svårare att komma till rätta med den strukturberoende arbetslösheten eftersom den är en reflex av djupgående förändringar i världsekonomin och näringsstrukturen. För Sveriges del har problemen accentuerats av den förda industri- och sysselsättningspolitiken. Strukturarbetslöshetens nuvarande omfattning visar att en politik som baseras på garantier från riksdag och regering om full sysselsättning oberoende av löne- och kostnadsutvecklingens påverkan på sysselsättningen inte fungerar. Den stora omfattningen av industrisubven-

tioner och arbetsmarknadspolitiska åtgärder har fått allvarliga konsekvenser för utvecklingen på arbetsmarknaden. Nödvändig strukturomvandling har fördröjts och stora felinvesteringar genomförts i föråldrad teknik i olönsamma branscher. Människor har bundits i sysselsättning vars existens inte beror på marknadens efterfrågan utan på politiska beslut om fortsatta subventioner. 1970-talets politik på dessa områden måste läggas om. Den ekonomiska politikens uppgift är att skapa förutsättningar för lönsamhet och tillfredsställande vinster. God lönsamhet resulterar i ökande investeringar och ökad sysselsättning.

1980-talets sysselsättningspolitik måste enligt utskottets mening inriktas på att underlätta strukturomvandlingen och att skapa nya arbetsmarknader. De kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skall som framhålls i motion 2420 utformas så att de blir ett effektivt stöd för en snabb strukturomvandling och så att de underlättar marknadsekonomins möjligheter att fungera. Insatserna måste vara temporära och syfta till yrkesmässig och geografisk rörlighet. Lönebildningen måste anpassas efter olika företags och branschers betalningsförmåga. En rimlig lönekostnadsutveckling är en grundläggande förutsättning för att en balanserad utveckling på arbetsmarknaden skall kunna skapas under 1980-talet. De bästa förutsättningarna till expansion finns inom tjänstesektorn. Men då krävs att de stora offentliga servicemonopolen bryts upp och att den offentliga serviceverksamheten gentemot medborgarna öppnas för konkurrens och möjligheter till privata etableringar inom tjänstesektorn.

Mot den angivna bakgrunden anser utskottet att de medel som redan anvisats för arbetsmarknadspolitiska åtgärder är till fyllest för att undanröja negativa sociala konsekvenser av arbetslösheten.

För att komma till rätta med de underliggande orsakerna till den höga arbetslösheten förordar utskottet en konsekvent omläggning av politiken. En gradvis växande del av de resurser som i dag satsas på arbetsmarknadspolitik och subventioner till olönsamma företag bör i stället inriktas på generella stimulansåtgärder som ökar rörligheten i ekonomin och ger långsiktiga konkurrensförbättrande effekter för näringslivet.

Vad utskottet här anfört om riktlinjerna för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. *beträffande riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1983/84*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2420 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken under budgetåret 1983/84 (mom. 1 – motiveringen)

Karin Andersson (c), Arne Fransson (c) och Elver Jonsson (fp) anser att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Regeringens förslag" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

De riktlinjer som då utvecklades i gemensamma reservationer av centerpartiet och folkpartiet fullföljs i det följande i utskottets behandling av de motioner från nämnda partier som har väckts med anledning av regeringens kompletteringsproposition. Utskottet konstaterar med beklagande att den politik regeringen fört sedan valet lett till att sysselsättningsläget fortfarande är mycket allvarligt. Utskottet finner det därför nödvändigt att redan nu anvisa ytterligare medel för arbetsmarknadspolitiken under nästa budgetår. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motion 2420 i aktuell del.

3. Snabbutredning av personalsituationen vid AMS (mom. 2)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Utskottet har" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker yrkandet i motion 2420 om en snabbutredning av personalsituationen vid AMS. De arbetsmarknadspolitiska anslagen för kommande budgetår närmar sig nu 20 miljarder kronor. Det är då illavarslande att det finns tydliga tecken på att den myndighet som har att förvalta dessa mycket omfattande medel inte arbetar på ett effektivt sätt. Moderata samlingspartiet har tidigare i en reservation till utskottets betänkande AU 1982/83:21 behandlat denna fråga och menar att den rapport som nu redovisas av riksdagens revisorers kansli visar på ytterligare effektivitetsbrister som måste rättas till med det snaraste. Utskottet menar för sin del att rapporten visar på stora brister i organisationen och i den interna prioriteringen inom denna. Sysselsättningsläget i landet medger inte att åtgärder för att effektivisera AMS verksamhet skjuts på framtiden. En snabbutredning av personalförhållandena inom verket är därför synnerligen angelägen. Den redan arbetande utredningen om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde och organisation bör därför ges tilläggsdirektiv som ansluter till vad som anförs i motion 2420 av moderata samlingspartiet. Vad utskottet anfört här med anledning av motion 2420 bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *snabbutredning av personalsituationen vid AMS* att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2420 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Ett samlat program mot arbetslösheten (mom. 3)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet konstaterar" och på s. 8 slutar "därför avslås" bort ha följande lydelse:

Kravet i vpk:s partimotion 2435 om ett samlat program mot arbetslösheten finner utskottet synnerligen välmotiverat, och det tillstyrks av utskottet. Ett sådant program kan inte bara bestå av arbetsmarknadspolitiska insatser som samtidigt motverkas av en efterfrågedämpande politik. Det måste i stället bidra till en inhemsk efterfrågeökning utan att importen därför alltför kraftigt tillåts öka.

Programmet kan inte realiseras om den offentliga sektorn krymper ned. Samtidigt torde det inte heller kunna förverkligas utan nya industriella satsningar. Sådana industriella satsningar kan till en del äga rum i samverkan med ett program för en utbyggd offentlig sektor. Härigenom kan efterfrågan stimuleras samtidigt som den styrs mot inhemsk produktion. Ett program för förbättringar inom den offentliga servicen: barnomsorgen, äldre vården, sjukvården, en utbyggnad och förbättring av den kollektiva trafiken och en kraftig satsning på inhemska förnybara energikällor bildar basen för en offensiv mot arbetslösheten. Det ger en ökad efterfrågan som har en stark inriktning på inhemsk produktion. Ett sådant program skapar också behov av ny inhemsk industriell och annan produktiv kapacitet.

Beräkningar av en tänkt storleksordning av ett sådant program, utförda enligt en ekonometrisk modell för att belysa effekterna av finanspolitiken (KLASK-modellen) visar att även ett tämligen brett program har begränsade effekter på budgetunderskott och import, men stora sysselsättningsvinster.

En ökning av antalet anställda inom offentlig sektor med 50 000 personer och en ökning av offentliga investeringar med 3,5 miljarder kronor kommer att efter 12 månader ha minskat arbetslösheten med 61 000 personer till följd av gynnsamma spridningseffekter i ekonomin. Detta skulle halvera den öppna arbetslösheten på ett år. En sådan politik skulle medföra att statsbudgetens underskott skulle växa med 3,7 miljarder kronor, dvs. ca 5 % av det nuvarande underskottet. Importen skulle öka med ca 1 % eller omkring 2 miljarder kronor. I förhållande till den stora positiva effekten på sysselsättningen är de negativa effekterna på statsbudgeten och bytesbalansen marginella.

Riksdagen bör uppdraga åt regeringen att i anslutning till tilläggsbudget I för budgetåret 1983/84 lägga fram ett program mot arbetslösheten med det innehåll som utskottet beskrivit ovan. Regeringen bör underrättas om utskottets ställningstagande.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. *beträffande ett samlat program mot arbetslösheten*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2435 yrkande 13

som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten (mom. 4)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c) och Sonja Rembo (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Åtgärder av" och slutar "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Riksdagen uttalade sig förra året för att regeringen bör utforma ett åtgärdsprogram som leder till att alla arbetslösa ungdomar upp till 21 år kan erbjudas arbete eller utbildning i stället för arbetslöshetsersättning eller annat ekonomiskt stöd från det allmänna. Ungdomarnas situation i dag motiverar enligt utskottets mening att riksdagen på nytt framställer en motsvarande begäran till regeringen. Erfarenheterna från den gångna vintern visar att de traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna inte förmår pressa tillbaka ungdomsarbetslösheten. Åtgärder måste till som bygger nya broar mellan skola, yrkesutbildning och arbetsliv. Detta har närmare utvecklats i den för moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet gemensamma reservationen, nr 7, till utskottets tidigare i vår avgivna betänkande AU 1982/83:21.

En av de frågor som berördes i den gemensamma reservationen, om formerna för kommunernas medverkan, blir det anledning återkomma till i avsnittet om åtgärder för att främja rekryteringen till industrin.

Det finns vidare anledning att i likhet med moderata samlingspartiet och centerpartiet betona att ingångslönerna är en av de faktorer som måste komma i blickpunkten. Löner och övriga anställningsvillkor måste anpassas så att oerfaren arbetskraft blir attraktiv på arbetsmarknaden. Regeringen och arbetsmarknadens parter kan inte dra sig undan det ansvar de har för att dessa villkor underordnas det övergripande samhällsmålet att ungdomar skall kunna erbjudas arbete när utbildning av olika skäl inte är aktuell för dem.

Därutöver vill utskottet i detta sammanhang särskilt understryka följande.

Situationen på arbetsmarknaden är särskilt allvarlig för ungdomar med ingen eller endast ringa yrkesutbildning, men även många av de ungdomar som genomgått yrkesutbildning inom gymnasieskolans ram har problem att snabbt komma in i yrkeslivet. För dem behövs nya och mer verklighetsanpassade former för yrkesutbildning än skolan kan erbjuda i dag. En av de vägar som bör prövas är en väsentlig utbyggnad av lärlingsutbildningen, som hittills haft en blygsam plats i den svenska yrkesutbildningen. Denna utbildningsform har flera fördelar. Rätt utformad kan lärlingsutbildningen bättre svara mot företagets och arbetsmarknadens krav på yrkeskunnande och erfarenhet hos den arbetskraft som skall rekryteras. Den kan bl. a. an-

passas till de särskilda krav som ställs från de små och medelstora företagens sida. Därmed underlättar den för de som regel mindre företagen i glesbygderna att göra sin rekrytering på den lokala arbetsmarknaden, till gagn för sysselsättningen där.

Den lärlingsutbildning som nu finns bedrivs inom gymnasieskolans ram. Även en utbyggd lärlingsutbildning får förutsättas ske i anslutning till gymnasieskolan. Denna organisatoriska fråga liksom andra praktiska och principiella frågor kan behöva närmare övervägas och lämnas därför därhän i detta sammanhang. Det väsentliga nu är att ställa in siktet mot en lärlingsutbildning på bred bas. Därmed skapas en yrkesutbildning som sker i nära kontakt med arbetslivet och leder till ett bra yrkeskunnande. Dessutom får man en yrkesutbildning som ger ungdomarna goda möjligheter till en fast anställning vid utbildningens slut.

Vad ovan anförts i anslutning till de båda partimotionerna från moderata samlingspartiet och centerpartiet bör bringas till regeringens kännedom.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande åtgärder mot ungdomsarbetslösheten*
att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:2420 yrkande 2 i motsvarande del och 1982/83:2431 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

6. Beredskapsarbeten för ungdomar 16–17 år (mom. 5)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "För dem" och slutar "förevarande del" bort ha följande lydelse:

För beredskapsarbeten liksom andra åtgärder mot arbetslöshet gällde tidigare en nedre åldersgräns av 16 år. Åldersgränsen höjdes beträffande beredskapsarbetena till 18 år från den 1 juli 1980. I stället har för 16–17-åringarna tillkommit olika åtgärder som introduktionsprogram, yrkesintroduktion och ungdomsplatser. Det är åtgärder som varken är utbildning eller arbete. Därför ger de inte någon formell kompetens.

Beredskapsarbeten är inte en problemfri form att skapa sysselsättning. De har dock jämfört med de ovan nämnda åtgärderna fördelen av att de ger arbete till avtalsenlig lön. Dessutom får samhället något meningsfullt utträttat. Man kommer heller inte ifrån det värde som ligger i att skoltrötta ungdomar får möjlighet att tänka över sin situation och kan göra ett bättre yrkes- och utbildningsval om de får arbeta en tid.

Slutsatsen av det anförda är att det bör öppnas möjlighet för ungdomar 16–17 år att anvisas beredskapsarbete. Detta bör från riksdagens sida delges regeringen.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande beredskapsarbeten för ungdomar 16–17 år*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2429 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Höjning av starthjälpen (mom. 6)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar "Utskottet har" och slutar "förslag tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Frågan om höjning av starthjälpen har av centerpartiet behandlats i reservationer till arbetsmarknadsutskottets betänkanden AU 1982/83:21 och 24. Utskottet stödjer de ståndpunkter som där redovisas. De åtgärder som i skilda sammanhang föreslagits ger ökade förutsättningar för enskilda personer och regioner att stå emot arbetslösheten. Utskottet vill här särskilt peka på den förstärkning av de regionalpolitiska insatserna som centerpartiet har föreslagit. Att mot den bakgrunden ytterligare underlätta människors flyttning från regioner med svag sysselsättning innebär ett slag mot framtidstron i dessa redan hårt drabbade områden. En ytterligare höjning av starthjälpen som nu föreslås ligger inte i linje med den aktiva regionalpolitik som utskottet i likhet med centerpartiet förordar. Utskottet tillstyrker därför yrkandet i centerpartiets motion 2431 om att regeringens förslag till höjning av starthjälpen avslås.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. *beträffande höjning av starthjälpen*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2431 yrkande 7 avslår propositionens förslag.

8. Bidragsformen dagliga resor m. m. (mom. 7)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar "Som AMS" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Som yrkas i motion 2422 bör bidragsformen dagliga resor och s. k. månadsresor bibehållas. Regeringens förslag att detta bidrag skall avvecklas bör alltså avslås av riksdagen. Utskottet anser det angeläget att sysselsättningsproblemen i största möjliga utsträckning löses genom daglig arbetspendling. Detta underlättas i hög grad genom att här aktuellt bidrag bibehålls. Genom ett sådant stöd minskar också behovet av befolkningsomflyttning.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. *beträffande bidragsformen dagliga resor m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2422 yrkande 2 avslår propositionens förslag.

9. Slopande av arbetsförmedlingsmonopolet (mom. 9)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar "Utskottet tar" och slutar "motion 2420" bort ha följande lydelse:

Förslaget i motion 2420 av moderata samlingspartiet om att slopa arbetsförmedlingsmonopolet har utskottets fulla stöd. Utskottet vill här erinra om vad som anförs i denna fråga i moderata samlingspartiets reservation till utskottets betänkande AU 1982/83:21. Det innebär att utskottet ställer sig bakom kravet på att utredningen om arbetsmarknadsverkets ansvarsområde och organisation får i uppdrag att utreda ett avskaffande av arbetsförmedlingsmonopolet. Fri etableringsrätt på arbetsförmedlingsområdet medför enligt utskottets mening att den arbetsförmedlande verksamheten kan spela en framträdande roll i den framtida arbetsmarknadspolitiken. Regeringen bör underrättas om vad utskottet här har anfört.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *slopande av arbetsförmedlingsmonopolet* att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2420 yrkande 2 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Ytterligare medel till arbetsmarknadsutbildning (mom. 10)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Sonja Rembo (m) och Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "Utskottet har" och slutar "folkpartiets avslagsyrkanden" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inte kunnat övertygas om att det anslag på i det närmaste två miljarder kronor som redan anvisats till arbetsmarknadsutbildning behöver förstärkas med 100 milj. kr. Det bör genom effektiviseringar, besparingar och omprioriteringar inom anslaget vara möjligt att ge den i propositionen önskade inriktningen av utbildningen på kvalificerade yrken inom industrin. Med det anförda avstyrks regeringens förslag.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:2432 yrkandena 22 och 23 avslår

dels de ändringar i fråga om arbetsmarknadsutbildningen som förordats i propositionen.

dels propositionens förslag om anvisning av ytterligare 100 000 000 kr. till Arbetsmarknadsutbildning.

11. Kurser i skogsvård, m. m. (mom. 11 och 12)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar "Inom arbetsmarknadsutbildningen" och slutar "milj. kr." bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion 2422 av Birgitta Budd m. fl. (vpk) bör skogsvården prioriteras mer än som sker i dag i kursutbudet inom arbetsmarknadsutbildningen. Den skogliga utbildning som nu kan ges bör sålunda kompletteras på det sätt som motionen förordar.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar "Med liknande" och slutar "motion 2422" bort ha följande lydelse:

Utbildningsbidraget för elever med rätt till ersättning från arbetslöshetskassa höjdes vid årsskiftet med 50 kr. till högst 280 kr. per dag. Det är rimligt att man också höjer bidraget till icke-försäkrade med samma belopp, dvs. från 165 till 215 kr. per dag.

dels att utskottets hemställan under 11 och 12 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *kurser i skogsvård*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2422 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
12. beträffande *utbildningsbidrag till icke-arbetslöshetsförsäkrade*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2422 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Medelsanvisningen till Sysselsättningskapande åtgärder m. m. (mom. 13)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet avvisar i likhet med moderata samlingspartiet propositionens förslag om ytterligare medel till beredskapsarbeten. Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till de alternativ till en utbyggnad av de traditionella arbetsmarknadspolitiska medlen som moderata samlingspartiet för fram i sin partimotion 2420 och som behandlas på annan plats i detta betänkande. Utskottets ställningstagande innebär ett bifall till moderata samlingspartiets partimotion 2420 i motsvarande del. Som en konsekvens härav avstyrker utskottet centerpartiets och folkpartiets partimotioner 2431 resp. 2432 i motsvarande delar.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Förslaget i propositionen om tidigareläggningar av kommunala tjänster avstyrks av utskottet. Som framhålls i moderata samlingspartiets partimotion 2420 finns andra alternativ som kan skapa flera arbetstillfällen på lång sikt. Starka principiella skäl talar också mot att binda upp stora arbetsmarknadspolitiska resurser för att driva på den kommunala expansionen.

Med hänvisning till att utskottet i likhet med moderata samlingspartiet avvisat regeringens förslag beträffande beredskapsarbeten och tidigareläggning av kommunala tjänster bör propositionens förslag om ytterligare medel till anslaget Sysselsättningskapande åtgärder avslås av riksdagen. Utskottets ställningstagande innebär även att de medelsberäkningar som föreslås i centerpartiets och folkpartiets partimotioner 2431 resp. 2432 bör avslås.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1982/83:2431 yrkandena 8 och 9 och 1982/83:2432 yrkandena 24 och 25 avslår propositionens förslag om ytterligare medel till *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1983/84.

13. Medelsanvisningen till Sysselsättningskapande åtgärder m. m. (mom. 13)

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med centerpartiet att ytterligare 850 milj. kr. bör anvisas till beredskapsarbeten för nästa budgetår. Härtill bör 150 milj. kr. anvisas för regionala utvecklingsinsatser. Som framhålls i centerpartiets partimotion 2431 har bl. a. glesbygdstödet stor betydelse för sysselsättningen i betydande delar av landet. Att satsa på denna stödform kan i många fall visa sig vara mer effektivt än de traditionella arbetsmarknadspolitiska insatserna. Vad utskottet anfört om medelsberäkningen för beredskapsarbeten och regionala utvecklingsinsatser innebär att centerpartiets partimotion 2431 tillstyrks i denna del. Utskottets ställningstagande beträffande regionala utvecklingsinsatser innebär även att folkpartiets partimotion 2432 tillstyrks i motsvarande del.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet avstyrker förslaget i propositionen om tidigareläggningar av kommunala tjänster. Som framhålls i centerpartiets partimotion 2431 framstår det som tveksamt om ett genomförande av regeringens förslag

¹ AU 1982/83:21, hemställan mom. 71.

² AU 1982/83:23, hemställan mom. 20.

skulle innebära ett stöd för de kommuner som f. n. har de största problemen på arbetsmarknaden. Som behandlas i andra sammanhang har centerpartiet i stället förordat att de föreslagna medlen – 300 milj. kr. – används på annat sätt. Det gäller rekryteringsbidrag till industrin och skatteutjämningsssystemet.

Utskottets ställningstagande innebär att ytterligare 850 milj. kr. bör anvisas under anslaget Sysselsättningskapande åtgärder.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. A. Att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2431 yrkande 9 samt med avslag på dels propositionens förslag, dels motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:2432 yrkande 25 – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 850 000 000 kr.,

B. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:2431 yrkande 8 och 1982/83:2432 yrkande 24 – med tillägg till tidigare beslut² – under det på tolfte huvudtiteln upptagna reservationsanslaget *Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 150 000 000 kr.

14. Medelsanvisningen till Sysselsättningskapande åtgärder m. m. (mom. 13)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar "Enligt utskottets" och slutar "nästa budgetår" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker folkpartiets i partimotionen 2432 presenterade förslag som innebär att ytterligare 800 milj. kr. skall anvisas till beredskapsarbeten. Utskottet ansluter sig även till folkpartiets och centerpartiets förslag att ytterligare 150 milj. kr. skall tillföras det regionalpolitiska anslaget för regionala utvecklingsinsatser. Medlen för regionala utvecklingsinsatser har i synnerhet i de mest utsatta delarna av landet visat sig ha stor betydelse för att skapa ny sysselsättning.

Utskottets ställningstagande i dessa delar innebär samtidigt att moderata samlingspartiets partimotion 2420 avstyrks i motsvarande del.

dels att den del av utskottets yttrande på s. 16 som börjar "Utskottet tillstyrker" och slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet avvisar propositionens förslag om tidigareläggning av kommunala tjänster. Förslaget inger starka betänkligheter.

¹ AU 1982/83:21, hemställan mom. 71.

² AU 1982/83:23, hemställan mom. 20.

Vad utskottet anfört innebär att ytterligare 800 milj. kr. i enlighet med folkpartiets förslag bör föras upp under anslaget Sysselsättningskapande åtgärder för nästa budgetår. Övriga i sammanhanget upptagna motioner avstyrks i motsvarande delar.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. A. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2432 yrkande 25 samt med avslag på dels propositionens förslag, dels motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:2431 yrkande 9 – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Sysselsättningskapande åtgärder* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 800 000 000 kr.,

B. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:2431 yrkande 8 och 1982/83:2432 yrkande 24 – med tillägg till tidigare beslut² – under det på tolfte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Regionalpolitiskt stöd: Regionala utvecklingsinsatser* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 150 000 000 kr.

15. Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m. (mom. 14)

Alf Wennerfors (m), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Sonja Rembo (m) och Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar "Utskottet delar" och slutar "centerpartiets motioner" bort ha följande lydelse:

Det nya anslaget är avsett för kampanjåtgärder som kan främja industrins rekrytering av arbetskraft. Utskottet vill först särskilt understryka att industrins rekryteringsproblem är beroende av underliggande orsaker i ekonomin och på arbetsmarknaden. Det är dessa problem som i första hand måste angripas. När det sedan gäller de tilltänkta kampanjåtgärderna är att märka att regeringen inte konkretiserat vad för slags åtgärder det här är fråga om. Detsamma gäller om den mindre del av anslaget som är avsett för olika ungdomsprojekt. Utskottet är inte berett tillstyrka att ett anslag anvisas på detta sätt. Regeringens förslag bör avslås. Därav följer att utskottet även avstyrker centerpartiets yrkanden om ett till 170 milj. kr. förhöjt anslag m. m.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:2432 yrkande 26 avslår

¹ AU 1982/83:21, hemställan mom. 71.

² AU 1982/83:23, hemställan mom. 20.

dels propositionens förslag om ett nytt anslag till Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m.,
dels motion 1982/83:2431 yrkandena 5 och 6.

16. Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m. (mom. 14)

under förutsättning av bifall till reservation 13

Karin Andersson (c) och Arne Fransson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar "Utskottet delar" och slutar "centerpartiets motioner" bort ha följande lydelse:

Utskottet godtar regeringens bedömning att ett särskilt anslag bör anvisas med syfte att bekosta åtgärder som kan främja rekryteringen till industrin. Avslagsyrkandena från moderata samlingspartiet och folkpartiet kan alltså inte biträdas.

När det gäller anslaget storlek följer av utskottets ställningstagande beträffande medelförstärkningen till Sysselsättningsskapande åtgärder att 70 milj. kr. kan frigöras för de rekryteringsfrämjande åtgärder som avses med det nu förevarande anslaget, som alltså bör uppföras med 170 milj. kr.

Av anslaget bör en väsentligt större del än regeringen räknat med användas för åtgärder till stöd för arbetslösa ungdomar. Anslagsuppräkningsen med 70 milj. kr. bör således helt användas för sådana åtgärder. Dessutom bör 20 milj. kr. av det belopp regeringen föreslagit utnyttjas för samma ändamål. Framför allt bör dessa medel ställas till kommunernas förfogande, att av dem användas för att hjälpa arbetslösa ungdomar till jobb utanför den egna sektorn.

Resterande del av anslaget, 80 milj. kr., kommer att kunna disponeras för de mer allmänna rekryteringsåtgärder som regeringen avsett.

Avslutningsvis vill utskottet i likhet med centerpartiet framhålla att riksdagen inte på egen hand kan besluta om åtgärder som fordrar många parter gemensamma ansträngningar. Det måste ankomma på regeringen att i samverkan med arbetsmarknadens parter, kommuner och landsting, politiska rörelser och folkrörelser i övrigt nå resultat. I sammanhanget bör uppmärksammas möjligheterna för ungdomens egna organisationer att positivt bidra genom att arbetslösa ungdomar kan beredas sysselsättning i organisationen. Det ovan nämnda rekryteringsstödet bör även kunna användas i detta sammanhang.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen

A..med anledning av propositionens förslag och med bifall till motion 1982/83:2431 yrkande 6 samt med avslag på motionerna

1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del och 1982/83:2432 yrkande 26 till *Medel för åtgärder att främja rekrytering till industrin m. m.* för budgetåret 1983/84 under tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 170 000 000 kr..

B. med bifall till motion 1982/83:2431 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om användningen av rekryteringsstödet till ungdomsorganisationer.

17. Kommunala ungdomsslussar (mom. 15)

Elver Jonsson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar "De av" och på s. 18 slutar "om ungdomsslussar" bort ha följande lydelse:

Ungdomsarbetslösheten drabbar nu även de något äldre ungdomarna och det även ungdomar med utbildning utöver grundskolan. Det kan dröja innan dessa ungdomar kan placeras i arbete eller i en för dem lämplig vidareutbildning. Väntetiden bör utnyttjas på ett meningsfullt sätt. De aktiviteter som kan bli aktuella organiseras bäst på lokal nivå. Detta bör därför naturligen vara en kommunal uppgift. Kommunerna bör genom ett statligt stöd stimuleras till en sådan verksamhet, som i folktopmotionen har benämnts "ungdomsslussar". För att locka ungdomarna till de verksamheter som erbjuds dem bör utgå en närvaropremie. Kostnaden härför bör inkluderas i det statliga bidraget till kommunerna.

Med det anförda ställer sig utskottet bakom folktoppartiets förslag om kommunala ungdomsslussar. Såsom föreslås i motionen bör för nästa budgetår anvisas ett anslag av 100 milj. kr. för ändamålet.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. beträffande *kommunala ungdomsslussar*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2432 yrkande 21 till *Kommunala ungdomsslussar* för budgetåret 1983/84 på tionde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

18. Yrkesinriktad rehabilitering (mom. 17)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Utskottet är" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

När det gäller frågan om resurser till arbetsmarknadsinstitutet (Ami) delar utskottet vpk:s uppfattning att den tidigare beslutade minskningen av verksamheten med två procent är oacceptabel. Denna neddragning kommer att innebära försämrade möjligheter för Ami att stödja olika grupper med svag ställning på arbetsmarknaden. Detta är särskilt olyckligt i ett läge då

arbetsmarknadsverket med olika medel söker motverka en ytterligare ökning av långtidsarbetslösheten. Utskottet tillstyrker av detta skäl förslaget i motion 2422 om en förstärkning av anslaget till Ami med 6 milj. kr. Anslaget Yrkesinriktad rehabilitering bör därmed räknas upp med 7 milj. kr.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2422 yrkande 3 samt med avslag på propositionens förslag – med tillägg till tidigare beslut¹ – under det på tionde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget *Yrkesinriktad rehabilitering* för budgetåret 1983/84 anvisar ytterligare 7 000 000 kr.

19. Statens invandrarverk (mom. 18)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 19 som börjar "Utskottet har" och slutar "2420 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet kunde i slutet av april i betänkande AU 1982/83:22 konstatera att ärendebalanserna på invandrarverkets tillståndsbyrå var lägre och handläggningstiderna kortare än på många år. Mot bl. a. den bakgrunden tillstyrkte utskottet enhälligt det i budgetpropositionen föreslagna beloppet till statens invandrarverk. Som underlag för utskottets beslut ingick bl. a. invandrarverkets skrivelse till regeringen den 2 mars 1983 om en temporär förstärkning till verkets tillståndsbyrå. Utskottets ställningstagande innebar att någon hänsyn till invandrarverkets krav på anslagsförstärkning inte togs.

Förslaget i kompletteringspropositionen om ytterligare medel till tillståndsverksamheten görs med hänvisning till den ovan angivna skrivelsen från invandrarverket. Då de skäl som där redovisas för en anslagshöjning redan avvisats av utskottet och eftersom inte heller något annat tillkommit som motiverar en ändring av utskottets tidigare beslut delar utskottet uppfattningen i motion 2420 att regeringens förslag bör avstyrkas. Därmed avstyrks även motion 847 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2420 yrkande 1 i motsvarande del avslår förslagen i propositionen och motion 1982/83:847 yrkande 3 om ytterligare medel till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1983/84.

¹ AU 1982/83:21, hemställan mom. 95.

AU 1982/83:24, hemställan mom. 21.

AU 1982/83:26, hemställan mom. 6.

Särskilda yttranden

1. Utgångspunkter och riktlinjer (mom. 1)

Alf Wennerfors (m), Karin Andersson (c), Anders Högmark (m), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Sonja Rembo (m) och Elver Jonsson (fp) anför:

Vi konstaterar att socialdemokraterna med stöd av vpk fullföljer en ekonomisk politik som ytterligare försämrar förutsättningarna för näringslivets utveckling. Den höjning av löneskatten som aktualiserats vid skatteutskottets behandling av kompletteringspropositionen kommer att leda till bortfall av arbetstillfällen inom näringslivet och i kommunerna.

Denna försämring i förutsättningarna för sysselsättningspolitiken har vi fått kunskap om på ett så sent stadium att vi inte kunnat beakta det i våra ställningstaganden. Inte heller utskottsmajoriteten har beaktat den försämring av arbetsmarknadsläget som följer av den föreslagna avgiftshöjningen.

2. Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten (mom. 4)

Elver Jonsson (fp) anför:

Åtgärder mot ungdomsarbetslösheten diskuterades utförligt i utskottets betänkande AU 1982/83:21. Folkpartiet har utvecklat sin syn på hithörande frågor i motionerna 1982/83:1114 och 1982/83:2432.

Folkpartiets ståndpunkter har därutöver redovisats i en med centerpartiet och moderata samlingspartiet gemensam reservation, nr 7, till det ovan nämnda betänkandet AU 21. Efter det att ärendet debatterades i kammaren, den 13 april, har inte tillkommit något nytt varför jag i detta sammanhang hänvisar till vad som anfördes i den nyssnämnda reservationen. I den förs en nyanserad diskussion om möjliga åtgärder på skilda områden, t. ex. det kommunala medansvaret för ungdomars sysselsättning, inriktningen av arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten, ungdomsplatser även för de något äldre ungdomarna, behovet av en fortlöpande anpassning av den arbetsrättsliga lagstiftningen samt parternas ansvar och löneproblematiken. Självfallet ägnades ett betydelsefullt avsnitt av reservationen åt yrkesutbildningen, inte minst lärlingsutbildningen.

I den gemensamma reservationen kom man att inte närmare gå in på de av folkpartiet lanserade kommunala ungdomsslussarna. Den frågan har nu på nytt aktualiserats av folkpartiet som förordar en kraftfull satsning på denna typ av åtgärder. Detta behandlas senare i detta betänkande, och jag hänvisar särskilt till reservation 17 med förslag om att 100 milj. kr. skall anvisas till verksamheten med kommunala ungdomsslussar.

3. Åtgärder för invandrare (mom. 19)

Alf Wennerfors, Anders Högmark, Bengt Wittbom och Sonja Rembo (alla m) anför:

Invandrarnas riksorganisationer har genom riksdagsbeslut erhållit drygt 4 milj. kr. till sin verksamhet under detta budgetår. Därutöver anmäls i kompletteringspropositionen att ett antal organisationer med särskilt dålig ekonomi genom regeringsbeslut tilldelats ytterligare 0,5 milj. kr. Vi vill i anslutning härtill framhålla vikten av att organisationerna själva tar ansvar för att omfattningen av deras verksamhet anpassas till de ekonomiska förutsättningar som gäller. Det kan för organisationer som redovisar underskott innebära att verksamhet och kostnader måste skäras ned för att motsvara intäkterna eller att medlemmarnas egna insatser i form av avgifter, eget arbete etc. ökas. I rådande ekonomiska läge kan hjälp från staten inte alltid påräknas. De krav på besparingar som i dag ställs inom alla områden måste således omfatta även invandrarnas riksorganisationer.